

Бібліотека: „Свідома Сила” Ч. 6.

Робітники всіх країв єднайтесь!

Л. МАРТОВ.

# КЛЯСА ПРОТИ КЛЯСИ.

Переклав з російського  
Т. Будзінський.

Ціна 5 ц.

ЗБІРКА  
ІВАНА ЛУЧКОВА

[5000]

Торонто, Онт. 1917. Канада.

Накладом і з друкарні „РОБІТНИЧОГО СЛОВА”.

# Бібльотека: „Свідома Сила”

---

ДОСИ ВИЙШЛИ ОТСІ КНИЖОЧКИ:

- Ч. 1. — «Робітничі Пісні» <sup>1915</sup>  
Зібрав І. Стефаніцький. 5ц.
- Ч. 2. — «Земля і Чоловік». Б. Лойко; переклав  
Г. Мак. <sup>1915</sup> 15ц.
- Ч. 3. — «Як мужик двох генералів вигодував»  
М. Салтиків-Щедрин; пер. Г. Мак. 5ц.
- Ч. 4. — «Кому потрібна війна?» А. К.; переклав  
І. Стефаніцький. 10ц.
- Ч. 5. — «Кляса проти кляси» Л. Мартов; пере-  
клав Т. Будзінський. <sup>1917</sup> 5ц.
- Ч. 6. — «Любов». Л. Н. Толстой; переклав  
Ю. Лопух. 10ц.

Повисше згадані книжки можна дістати  
у всіх книгарнях і в головнім складі:

**Р О В І Т Н У С Н Е   S L O V O**

Box 64

Toronto, Canada.

## Кляса проти кляси.

«Хто ви?» — питає соціалістів нарід, з дивом прислухуючись до наших бесід, з непорозумілостю глядячи на нашу борбу. Яка сила породила сих людей зневажаючих все те, що принято рахувати — святим? Яка сила гонить їх на борбу зі всіми, держачими у своїх руках власть?

Чи яка небудь зла видумка, або пуста жартоблива похоть покликкала їх до життя? Ні! Із осередка твоєї бідноти працюючий народ, родив ся наш рух.

В нашім гурті знайдуть ся люди з ріжних причин. Не однака наша дорога, якою кождий знас йде до соціалізму. Одному ще в колисці нужда приспівувала сумну пісню. Другий продумав свою думу під гуркотом машинових коліс, а той в душній кримінальній келії, звів свій рахунок із соціальним нерівним ладом, який викинув його із свого суспільства за вільну думку, за високі ідейні стремління. Подивіть ся на яку небудь ріку і в своїй голові розділіть її води на багато капель, кожда капля має свою осібну історію, не однаковою дорогою она зробилась, заки влилась в спільне русло. І всі води котрі творили ся із мільонів капель, живуть одним спільним житем і є одна спільна причина, котра створила сю ріку і дала їй самостійне жите — її бистру дорогу.

В точности так живе і наш соціалістичний рух і є одна спільна причина котра, його створила.

**А ся причина — се усліве життя робочої**

кляси.

Бідність — прокляте сучасного несправедливого ладу — от хто породив соціалістичний рух. Нужда, пригнітила думку чоловіка, в болото і кров змісила його висші пориви, тяжкою брилою продусила його до землі — ся нужда породила ті стремління і той протест, котрий разносять по всьому світі соціалісти. Ся нужда міліони чоловічих істот, слізми заляла безраничний світ і кровію відзначила кожний крок їх; вона заповнила ними тюрми, і дома деморалізації, загнала сотки тисяч в дома розпусти містових передмість; пригнобила людей у підземних і піддашних норах, обезлюднила і обезплодила селянські поля; вона троїть молодий дитячий вік заморочує послідні дні старости; вона повернула нашу землю в пекло, зробила людей ворогами одного проти другого і скреготом зубів наповнила їх істноване. Та бідність викликали в головах роботу думки, в серцях почуте смутку і гуртом з безсильно — обезсиленними від праці руками, підняла сотки тисяч і міліони готових до борби рук — і вложила в них боеве оружжє — соціалізм!

Війна проти бідноти! Війна проти всего, що давить, гнете, калічить і озвіряє чоловіка! Се той клич, котрий взиває в одну братерську сімю соціалістів всего світа.

Війна проти бідноти! Але та біднота — бідноті не рівна. В минувшині була така біднота, проти котрої було средство — довга, ощадна праця. — Та не все те помагало в біді. Невсипущою працею наші давні предки добували собі средство до істнованя, а одно яке небудь нещасте як: повінь, посуха, змора, напади ворога, змітали до чиста плоди їхньої довгорічної праці. Та спільна їх нужда, зміняла роки до деякого поліпшеня.

Праця чоловіка заледво що вистарчала на піддержку його життя і спільна бідність була причиною того слабенького розвитку праці. Проти такої бідноти не було помочи і люди говорили, що вона «від бога», або інакше сказавши — від надприродних сил їм незрозумілих.

Але минали віки і пані-природа стала в свою чергу, рабинєю людства. Напружена праця безчисленних поколінь зробила своє діло і на кістках своїх предків, минувші народи створили невичерпане спільне багатство, котре моглоб забезпечити спільне щасте і зробити бідність неможливою. Пройшли ті, часи, коли одно нещасте могло позбавити всі плоди праці цілого покоління: Силу природи овладів людський труд і ум, силою пари і електрики, чоловік може витворити стільки, щоб забезпечити вигідне істноване кількох людських істот. Зелізниці і телеграфи звязали собою найдальші закутки земської кулі і природні багатства одного краю, комунікують ся для ужитки цілого світа. Ніяке нещасте, яке незалежить від чоловіка, не може тепер спричинити нужду, голод і смерть та страту населеня всего краю. Праця минувших поколінь обезпечила нинішнє покоління, а його власна праця кожний день витворює більше чим воно малоб потребувати, щоб наїлось до сита і задовольяло всі свої потреби. А між тим, бідність існує, існує в таким степені, в яким її не знали минувші віки.

Міліони здорових робітників не мають свого захисту, не знають де дістати хліба, незабезпечені на завтрашний день. Сотки тисяч людей мусять думати про злочин, щоб лише не вмерти з голоду. Сотки тисяч старих і молодих людей, мусять протягати ру-

ку по милостиню, а сотки тисяч дітей не мають де приклонити голову, а заледво научились говорити, вже знайомі з своїми муками неминучої нужди. Нема більшої бідности рівної для всіх і неповстидної, яку знали наші предки. Но за теє і щоденно росте біднота тої кляси людей, котра витворює все спільне **богацтво**.

І ся бідність росте тим більше, чим більше зростає богацтво, створене мозолями тоїж кляси.

Спитайтеж себе: де причина вашої бідности, де корінь стражданя ваших жінок і дітей? Ось ті причини: за дуже довгий і тяжкий робочий день, нищить силу робітника і ззараня робить його калікою, за свою працю є винагороджений так скуп, що йому по части не вистарчає на саме мізерне удержанє; заробіток не забезпечений і кожний робітник знає, що частину свого життя він мусить бути в армії безробітних, не мати в той час шматочка хліба. Но безмірний труд за грошеву платню — є поконаний тому, що робітник є безсильний перед силою пана і примушений підчинятись його услівям. А сила пана — в капіталі, в спільнім богацтві, збитім в руках капіталістів. А чим сильнійше росте те богацтво, тим більше воно скуплює ся в руках капіталістів, а з тим сильнійше давлене капіталу на життя робітників, тим то труднійше для них завоювати собі кусок хліба і годину меншої праці. **Богацтво зродило бідність. Богацтво створене працею робочих мас в руках капіталістів.**

А що таке безробіте — той бич працюючих? Чи тому буває безробіте, що нікому непотрібний ваш труд, що не потрібні ті річи, котрі ви можете створити? Ні! В той самий час, коли сотки тисяч потребують ма-

су продуктів, — робітники, котрі моглиб виробити сі продукти лишають ся без роботи. В той час, коли машини стають бездільно, робітники котрі моглиб привести їх в рух, спують ся один за другим шукаючи роботи. Чому? Тому, що товари виробляють ся тільки тоді, коли вони можуть бути продані з добрим зиском для капіталістів. Коли, в напливах за доходом, капіталісти виробили велике число товарів, то ціни на них на кінець, впадуть, се значить — нема потрібних доста покупців. Тоді капіталісти зменшають виріб товару — настає кризис, або безробітє. Можливість продукувати великі богацтва, які не могли думати наші предки — ся сама можливість родить нужду робочих мас. Та бідність наших днів—бідність викликана не збракю людських сил, а породжена самим розвитком людських сил і людської праці, бідність вкорінююча ся в самім зрості спільного богацтва.

В старину люди були бідні, але ніхто не був значно біднійший від другого, ніхто не був вічним нуждарем. Тепер біднота одного, являє ся жерелом збільшуваня богацтва другого і богацтво одних витворює жерело бідноти других. Ся біднота, впливаючи із зросту спільного богацтва, із спільного услівя, породила **соціалізм**. Ся біднота і викликала проти себе обуренє нуждарів, а соціалізм на час захопив се обуренє і просвічує його знанєм, та показує йому ціли борби і средства до його побореня.

Не побічними людьми являєм ся ми, соціалісти, в гурті працюючих мас. Ми прийшли, щоб відкрити їм те, що корінить ся в їх власнім нутрі, щоб пояснити працюючим масам дійсність їх походження, дійсність переносимих ними бід та нужд.

Соціалізм говорить: велика більшість людських істот не має ніяких средств до життя, крім своїх робочих рук. Але ті робочі руки можуть найти собі користь тільки втім випадку, як они будуть допущені до вживання всіх необхідних средств продукції — (землі, машин і ріжних материялів.) А ті средства або створені самою природою, або добуті працею минувших поколінь робітників. Ну, а вони знаходять ся в руках невеличкої купки людей і за право користованя средствами творчости, та купка відбирає в робітників більшу частину продуктів їх праці.

Се, що зробить сьогодні робітник, з вирахунком того, що йому буде віддано в виді зарібкової платні, зробить зарібок пана, побільшить його капітал і завтра буде ужите для того, щоби наняти нового робітника для тої самої експльоатації. Працюючі самі створюють своєю працею силу сих експльоаторів — капіталістів, а кожде улущене машинерії доводить до того, що більший прихід остає ся в кишені капіталіста, а тим самим збільшує його силу, його богацтво. Біднота родить богацтво, а богацтво родить нову бідноту тому, що великий капіталіст не тільки визискує своїх робітників, але і опутує густими сітами бідних самостійних господарів — селян, склепарів, ремісників, — своїми більше дешевими товарами нищить їх і робить зних бідних робітників. Так на однім боці являє ся велика кляса наємних робітників — пролетаріят, заставлений все своє жите битись в пошукуваню хліба і роботи. На другій стороні стоїть невеличка купка володітелів капіталу — буржуазія, котра володіє землею, машинами, фабриками, копальнями, залізницями і привертає в наємне рабство міліони і міліони пролетарів.



Пролетаріят і буржуазія, — бідні робітники і багаті властителі — ось дві головні класи в нинішній світовій спілці і між сими двома класами іде безперестанна то тайна, то явна борба, — борба за продукт випродукований пролетаріяттом. **Класа проти класи!**

Щоби побільшити свій дохід, щоб загарбати в свої кишені увесь дохід отриманий від заведення лучших машин, — буржуазія все стремить до обниження платні робітників, видушити із него більше праці, більше робочих годин, грабить у него години, не дає віддиху і гонить далеко від родини, втягає в найми його жінку і дітей, робить з них безвимовну худобу. Щоб провести своє безвихідне існуванє, щоб хоч трохи чути себе чоловіком, а не машиною, — пролетар бореться за короткий робочий день, за більшу платню, за лучші обставини. Він бореться кожду мінуту, сам того не помічає, бореться проти свого класового ворога, котрий має за ціль всі його сили зробити собі жерелом пливучих доходів. Пролетар бореться і тоді, коли по неволи стараєть ся робити з холоднокрівністю, щоб зібрати для себе, для свого особистого житя, частину тої робочої сили, котру він запродав за кусок хліба капіталістови. Пролетар бореться і в ту мінуту, коли кинений йому жадібний капіталістом «вільний час» — зужиткує на те, щоб почитати, розширити своє знанє, коли з послідних средств уділяє гроші на те, щоб привчити своїх дітей; тому, що кожда частина знаня робить пролетаря більше сильнішим в борбі з капіталістом. Пролетаріят бореться з капіталістом і тоді, коли ціною недоїданя, здобуває можливість лучше одягнутись і жити, хоч в сучаснім ладі, «як люди живуть» чи то—як живуть його

вороги — буржуазія; коли вгорнеть ся в «німецьку» одіж і жінку нарядить «по мійському». Тому, що з «простонародною» одіжею, він скидає з себе і частину того рабського пониження.

(Не дурно князі Мерщерські, генерали Богдановичі і другі заступники селянських експльоатацій докоряють мійському робітникови за ріжні «плутарства і гультайщину!») Все єство пролетаря, його тіло і душа, його мозок і думки, бунтують його проти рабського положеня, в котрім його держить буржуазний лад, витворений на бідноті міліонів, а споживаний «вибранцями одиницями». Все єство пролетара встає проти сего устрою і весь нинішній так званий «суспільний порядок», є нічо инше, як велика машина, призначена для того, щоби при помочи законів і поліції, жандармерії і криміналів, військових сил і церковних наук, удержати на уздочці бунтуюче єство пролетара.

Кляса проти кляси!

Кляса маючих, ситих, щасливих, гоїних — буржуазія вічно знаходить ся у борбі із своїм клясовим ворогом — пролетаріятю. Коли буржуазія звісно без всякої нужди, давить і допче чоловічу особу пролетара, коли жене в доми розпусти його жену і дочку, а коли він і дарує йому милостиню із своєї «добродушности» він піддаєть ся при тім своєму інстинктові, (безмилосердному сумному почуттю,), а сей інстинкт тягне його до того, щоби все більше і більше поглибити пропасть між ним — буржуазією, а його ворогом — пролетаріятю, щоби все більше пхати пролетара в істноване безвимоної худоби, сліпо піддаючої ся своєму панови.

Успіх науки, артизм, вигоди, здобуті з розвиненем техніки — все що в руках буржуазії, повертаєть ся в средство володіння

над пролетаріатом, закріпостити його підяремне жите, зробити його вічним рабом буржуазії. — Кляса проти кляси!

І соціалізм тільки й робить, що показує всьому світови сю завзяту борбу і кличе кожного пролетаря до неї, котра кипить всьуди, де біднота росте тоді, коли росте богацтво, де панує наємна праця, де з фабричних коминів виходять хмари чорного диму і залізницї вивозять дальше стоси продукту. Соціалізм показує світови на розпучливу борбу, в котрій сотки тисяч гинуть не замітною смертю, в котрій до сего часу побідителем був все той, хто вийшов з лучшою збруєю. А лучша збруя до сего часу була в буржуазії. Вони злучились в одну силу кровопийців, зєднали кругом царські власти, володіють великим богацтвом, купують собі науку. Вони свідомо душать робочий народ, пишуть йому ті закони, яким він мусить повиноватись, відбирає у него самих здорових людей гонить в касарні і робить їх його катми і кримінальними сторожами. Буржуазія зорганізована і свідомо веде свою клясову борбу із силою праці і пролетаріатом, котрий несвідомо під упливом сумного почуття, рветь ся освободитись від свого ярма і насиля.

І соціалізм говорить пролетаріатови: не для того я прийшов, щоби вести тебе по моїй дорозі, по котрій ти вже незамітно прямуєш, але щоби показати тобі коначну точку тої дороги і помогти перейти можливо скорше і з меншими жертвами. Ти повинен зрозуміти самого себе, зрозуміти істнованє твого положеня, змисл тої борби, котру веде твоє єство проти нинішного ладу. Не чужим зайшлим являюсь я тобі, а лише кидаю лучі яркого світла на твою дорогу і освічую тобі твою будучність. Признай, що ти у ворожім ста-

ні, що світ кругом тебе, є поле неустанної борби; зрозумій значіне сеї борби і поведінїї в повнім значіню сего слова, котра одна потрібна многим міліонам робітників, щоби побідити малі тисячі кровопійців.

Соціалізм говорить: Перше всего, пролетарі організуйтеся! Ворог сильний і створена з людських сліз поту і крови сила, сила богатства і власти, безпощадно розбиває кожного виступаючого проти неї. Тільки зєднане міліонів робочих рук, тільки зєднане волі і думки множества пролетарів може побороти сю силу, котра живить ся і росте на рахунок нашої праці. Організуйтеся! Кляса проти кляси!

Соціалізм говорить робітникам: організуйтеся і ведіть клясову боротьбу; визвольтеся з під гнету вікових пересудів, від тих поглядів і думок, котрих вас учать ваші вороги. — Коли вам говорять в імени релігії, відказуйте: у пролетарів одна релігія клясової боротьби, боротьби за визвіл з під рабства і бідноти, боротьба за щасте чоловіка. Вороги ваші прямують і зводять вашу борбу обіцянкою нагороди на тім світі за терпеливе зношене робітничої долі, відказуйте; ми хочем щастя для себе на сій землі; освободжуйтеся від присипляючої ваш ум релігії, з під проповідей продажних попів і монахів! Вороги ваші хотять вас розділити; направляючи робітників одного краю на робітників другого, одну національність на другу, руских проти жидів і поляків, проти ангійців і японців і на відворот. Знайтеж, що клясова борба всюди кипить між робітниками а буржуазією і що поділ між робітниками ріжних країв і націй тільки ослабляє їх силу облекшує побіду наших ворогів. Знайте, що буржуазія однодушна на всім обшарі

земської кулі, коли діло іде о те, щоб бороти ся з робітниками, які солідарности (однодушности) експльоаторів протиставлять солідарність працюючих мас, у котрих оден спільний інтерес — освободити ся від експльоатації. На поклик до борби з Японцями, Жидами, Поляками, Фінляндцями і проч. відкажуть: «Пролетарі всіх країв єднайтесь!» — Кляса проти кляси всіх країв, від Америки до Японії!

Кляса проти кляси! В тім все стремліне робітничого руху, в тім всьо стремліне тої дороги, котру переходило людство тисячі літ. Одна кляса боролась проти другої. Кожда кляса прямувала дістати для себе уживане тих річей, які створено успіхом людської праці. Але до сего часу, коли одна кляса змінювала другі і завладіла їх богацтвом, завоювала цісарське право і визволяла себе від права свого пана, — на кінець, неправда і гнет не зникали з лиця землі. У всіх й наприклад, європейських краях давно вже право дворянина-графа змінилось правом купця - буржуя і місто самодержавних дворянських царів, стали представителі буржуазії в парламентах і урядах з виборними пррезидентами (як у Франції) або зависимих від парламентів царями (як в Англії, Італії і других краях.) І такий же переверот, така революція, котра місто чинної зброї дворян і царя, поставить у власти всіх маючих, всю буржуазію, а коли се довершить ся і у Росії, тоді народ скине з себе гнет нинішного самодержавія — деспотизму. Але така зміна власти, не знищить ще бідности. В місце одних угнітелів стають другі тому, що остаєть ся незачіпним саме жерело гнету — захвачене маючими спільне богацтво остаєть ся

в руках самозванців. Нарід міняє свого пана, але все таки остаєть ся угнітаною клясою. Перший панщизняний селянин переходив в наємного робітника в місті і на селі. Революція, котра звергне гнет «високих достойників» і царів, зробить робітників горожанами, дасть їм деяке право, та не зробить їх господарями своєї праці.

Але коли пролетаріят скине з себе ярмо паньства буржуазії, коли він визволить ся з під наємного труду, тоді і тільки тоді, зникнуть на все нужда і біднота, рабство і нещастє. Тому, що пролетаріят, як захоче визволити себе від бідноти, буде мусів зробити те, чого не робила ще ні одна кляса. Пролетаріят терпить біду від того, що зростаюче спільне богацтво, витворене його працею, дістає ся в руки окремих приватних властителїв-капіталїстів. Значить, тоді тільки скоротить ся біднота пролетарів і стане непотрібною їх борба, коли спільне богацтво буде оставати ся в руках самих витворюючих. А сего не можна зробити інакше, як відобрати в буржуазії саме царське право і відобрати у неї все богацтво, котре служить як средство продукції а то: землю, фабрики, машини і т. д.» щоби зробити се богацтво спільною власністю, котру будуть уживати всі люди. Такою дорогою буде здобуте знищенє кляс, знищенє буде діленє на буржуазію і пролетаріят, на бідних і богатих, визвіл людства з бідноти. І пролетаріят, коли виступає до борби з буржуазією, вірною дорогою іде до сего кінця, до соціалїстичного ладу.

Пролетаріят підняв прапор борби спільного порядку, заснованого на бідноті. Соціалїстична партія (соціалдемократія)

показує йому конечну ціль сеї борби і кличе його ставати в ряди, організуватись і єднатись в одну всесвітню армію праці, без поділу віри, мови, раси і полу, всюди вести одну і ту саму борбу за поліпшене свого положеня, за право, за свободу, за завойоване власти в краю, за соціалізм!

Кляса проти кляси!

Соціал-демократія не приходить спасати робітників, не тішить їх ніколи чудом, не приобіцює запалити море. З роду в рід, з покоління в покоління самої робітничої кляси, вона говорить йому: «борба, котру ти ведеш, яку часами і не помічуєш, є великою борбою за визвіл всего людства з бідноти, нівеченя і рабства; зрозумій ціль сеї борби! А зрозумівши сю ціль, прямуй до тої ціли, котру поставило перед тобою твоє жите!»

З нинішньої бідноти пролетаріяту, родить ся велика думка о всесвітнім братерстві і рівности, через завзяту борбу кляс світ іде до такого устрою, котрий не буде знати ні панів, ні рабів. І над сумною дійсністю пролетарського життя вже заблисла зоря як знак приготованя його до борби.

вона прийде — ся зоря — і всі темні сили, угнетаючі людство — холод і голод, призирство і пересуди, потали і визиск — зникнуть підчас її появленя. Вона прийде. А її імя — **Соціальна Революція!**

—○○○—

Читайте і ширіть

„РОБІТНИЧЕ СЛОВО”

часописъ для працюючого люду  
видає  
РОБІТНИЧА ВИДАВНИЧА СПІЛКА  
КООПЕРАТИВНА.

Кождий робітник і робітниця читаю-  
чи «Робітниче Слово» набере ся свідо-  
мости і знаня, а тим самим дізнає ся, як  
получшити свою долю.

«РОБІТНИЧЕ СЛОВО»  
виходить тижнево і коштує:  
в Канаді:

На рік . . . . .	\$ 1.50
На пів року . . . . .	. 80 ц.
На 3 міс. . . . .	. 45 ц.

За границею:

На рік . . . . .	\$ 1.75
На пів року . . . . .	. 90 ц.
На 3 міс. . . . .	. 50 ц.

Пишіть по оказові числа і шліть пред-  
плату на адресу:

ROBİTNYCHE SLOVO

Box 64

Toronto, Canada.